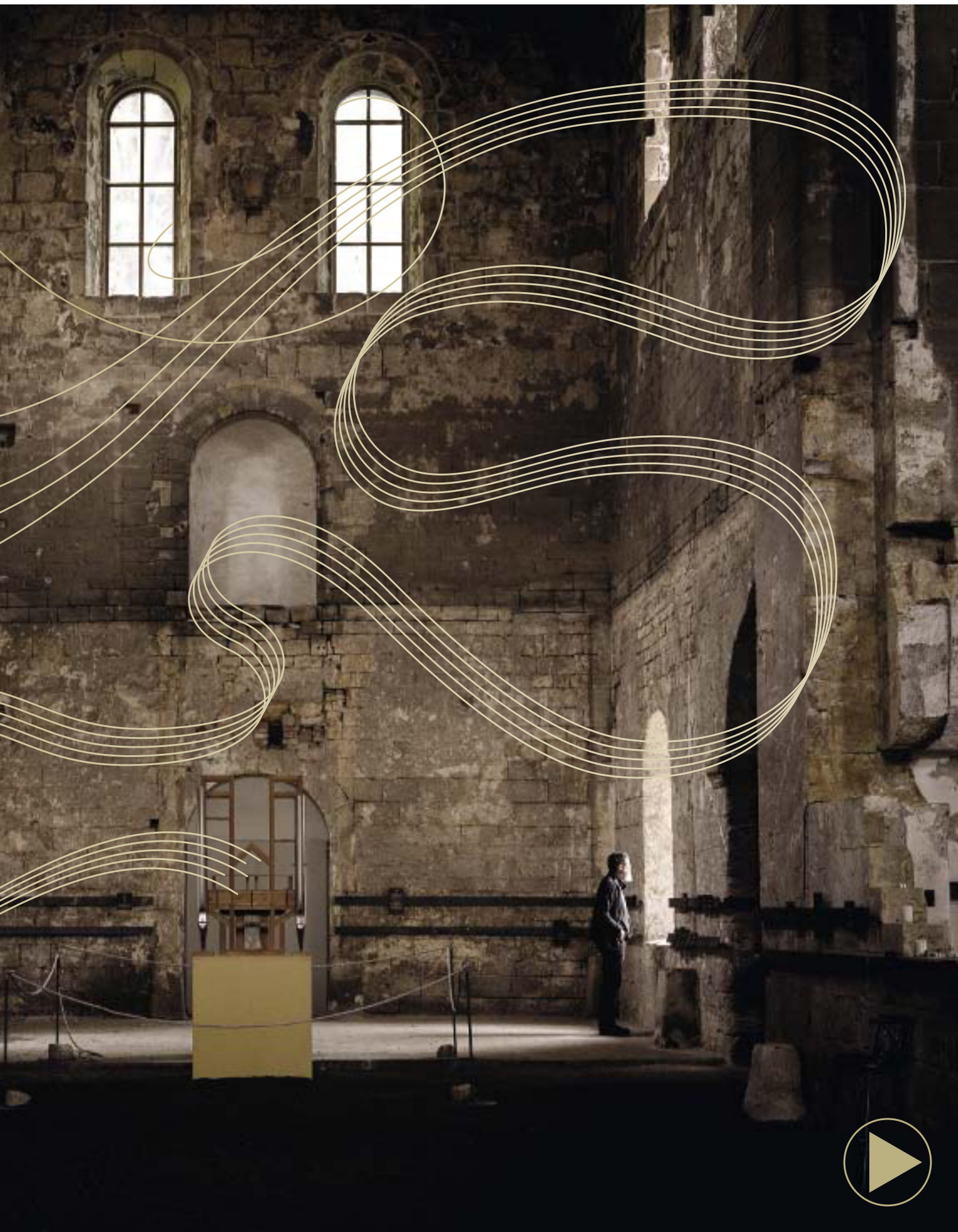

KONCERT TIDEN UENDELIG LIGHED

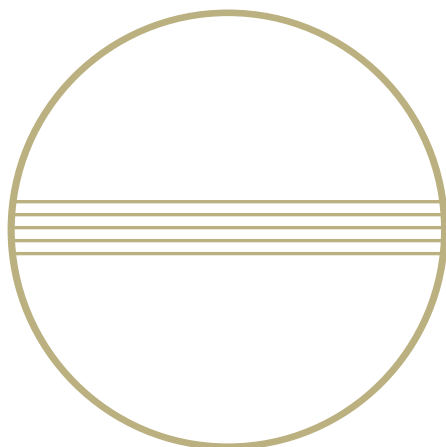
► I en nedlagt tysk klosterkirke er tiden tæt på at gå i stå. Her spilles en orgelkoncert så langsomt, at den først slutter i år 2640. Ja, du læste rigtigt: Første gang tog koncerten en halv times tid. Senere et par timer. Denne gang skal orgelkoncerten 'As SLOW as Possible' efter planen vare **639 år**

Små sandsække holder orgelpiberne åbne og erstatter dermed organistens hænder, der nok ville blive trætte ad åre.

M DET ER MUSIK,

det handler om, ja, om der overhovedet er tale om en koncert, er ikke helt klart i den næsten 1.000 år gamle klosterkirke i den tyske by Halberstadt. Her er det eneste inventar en blæsebælg og en hjemmebygget orgelmaskine. Siden juli har to dybe bastoner, et C og et Des, fået kirkerummet til at vibrere som et maskinrum. Afhængigt af hvor man stiller sig under hvæl-

vingerne, flader tonerne ud eller tårner sig skurende op mod hinanden, så man får ondt af fuglene på spærene under loftet. De skal trods alt leve med disse to toner i henholdsvis 35 og 71 år endnu. Så længe skal de klinge, før de toner ud. Og først næste efterår kommer nye toner til de brummende baspiber i Burchardi-klosterkirken.

– Siden begyndelsen for 11 år siden, har ingen hørt hele den hidtidige koncert, fortæller professor i socialvidenskab og leder af orgelprojektet, Rainer O. Neugebauer. Heller ikke han har hørt hele værket, selvom han efter eget udsagn er 'endeløst begejstret' for John Cage.

– Vi plejer at kalde det for et 'orgel-kunst-projekt'. Så skal vi ikke ud i slagsmålet om, hvorvidt det overhovedet er musik eller en koncert, hver gang vi omtaler det.

Selvom projektet begyndte tilbage i 2001, stråler Rainer O. Neugebauer stadig, når han fortæller om sit langtrukne hjertebarn og om komponisten John Cage, der elskede uforudsigelige klange højere end egentlig musik.

– John Cage skrev oprindeligt værket 'As Slow and Soft as Possible' til klaver i 1985. Men uanset

hvor stor umage pianisten gør sig med at spille langsomt, klinger strengene på et klaver hurtigt ud, og værket kunne spilles på fem minutter.

Derfor skrev John Cage i 1987 en udgave for orgel, som han forestillede sig kunne spille en langsommere version af musikstykket, og gav værket navnet 'Organ 2/ASLSP' – ASLSP står for 'As SLOW as Possible'.

En musikalsk flaskepost

– Fffffffffffffff, siger Rainer O. Neugebauer og lukker øjnene.

– En orgelpibe klinger ikke ud. Den holder lyden så længe, der kører luft igennem. Uropførelsen af orgelværket kom derfor til at vare omkring en halv time.

Efter John Cages omskrivning til orgel skulle det vise sig skæbnesvangert, da der på et orgeltræf i Sydtykland i 1990erne var én, der stillede spørgsmålet: Hvor langsomt er 'så langsomt som muligt'?

– Der er hele tre personer, der har taget æren for at have stillet dette spørgsmål. For det spørgsmål har jo ført til alt det her, siger Neu- ▶

Professor Rainer O. Neugebauer leder værket 'Organ/ASLSP' i Halberstadt og tror på, at komponisten Cage ville elske forsøget på at vise evigheden.

” På en måde er det jo et revolutionært projekt. Det smadrer vores almindelige tidsopfattelse og konfronterer os med vores dødelighed

gebauer og dasker til nodepartituret, der kun fylder et par sider.

Egentlig burde svaret være: Så langsomt som muligt er så længe, som organisten orker at holde tangenterne nede og ikke skal have kaffe eller tisse. Eller sove. Men så fik en eller anden den idé, at man kunne hænge blyodder eller sandsække på tangenterne, så organisten ikke skulle sidde og holde dem nede.

– I fagkredse enedes man om, at det i praksis må være et orgels levetid, der er den rimelige grænse for 'så længe som muligt', siger Neugebauer.

Her kom Halberstadt ind i billedet. I denne by

byggede man tilbage i år 1361 verdens første egentlige orgel med sort-hvide 12-toners-klavatur og hele molevitten. Derfor besluttede man at starte Organ²/ASLSP i Halberstadt i år 2000 og lade værket klinge lige så langt ud i fremtiden, som verdens første orgel går tilbage i tiden: 639 år. Man gik i gang med at bygge en mindre kopi af det urgamle og for længst ødelagte orgel – og at lede efter et egnet rum til de kommende århundreders musik.

– Klosterkirken her stod tom og forfalden, siger Rainer O. Neugebauer og lader hovedet falde bagover, så skægget, der har en længde, som matcher projektet, står vandret ud i luf- ▶

KØB ET KLANGÅR

For 1.000 euro kan man købe sit helt eget klangår. Det dokumenteres med en mindeplade i kirken. Det 21. århundrede er næsten udsolgt, men også fx år 2186 er allerede købt til minde om 200-året for atomkatastrofen i Tjernobyl, og et kor har købt år 2539 til minde om 1.000-året for reformationen i Sachsen i 1539.

NYE TONER I HALBERSTADT

Når der skiftes toner, valfarter hundredvis af orgel-, kunst- og Cage-fans fra hele verden til Halberstadt. Næste klangskifte er i oktober 2013, hvor der tilføjes tre nye toner til de nuværende to. Derefter er der først klangskifte igen i september 2020.

” En lokal bedstemor med brille og rystende hund viser sine børnebørn, 'hvor lang fremtiden er'

ten. Siden Napoleons erobringer i starten af 1800-tallet har bygningen ikke været brugt som helligt rum.

Uden at tage blikket fra loftet gennemgår han historien i den lukkede kirke, der under tyske kejsere, præsidenter, diktatorer og østtyske partibosser har været brugt som blandt andet lade, snapsebrænderi og svinestald. Og efter murens fald til ingenting.

– I slutningen af 1990'erne blev bygningen købt for en slik, og der blev rejst midler til nyt tag og vinduer. Og blæsebælgen dér midt på gulvet, siger han og lader blikket og skægget falde.

– Vi sender en musikalsk flaskepost ud i fremtiden, siger Rainer O. Neugebauer og begiver sig rundt i rummets summen. Samtidig kigger flere nysgerrige ind i kirken for en kortere eller længere lytter. En ældre herre fotograferer regelmæssigt kirkerummet, kort og godt fordi 'det ikke er helt normalt, det, der foregår her'. En

lokal bedstemor med brille og rystende hund viser sine børnebørn, 'hvor lang fremtiden er'. Og en midaldrende, næsten døv kvinde med et nyt høreimplantat er kommet fra Sydtyskland for at opleve tonerne. 'Jeg hører på en helt ny måde her', siger hun og står som forstenet. 'Rummet bæver og løfter mig,' siger hun og forsikrer, at hun vil være her næste gang tonerne skifter i efteråret 2013.

'Det er helt åndssvagt'

På trods af de begejstrede gæster, er det ifølge Neugebauer kun cirka halvdelen af Halberstadts 40.000 indbyggere, der overhovedet kender til projektet.

– Der er nogle, der synes, det er helt åndssvagt. Og andre siger: 'Jeg forstår det ikke – men bliv ved!' Og så er der dem, der rejser hele verden rundt for at opleve fremtidsprojektet, siger Rainer O. Neugebauer og viser en falmet fotokopi af en stor artikel fra New York Times om Cage-værket.

Den internationale bevågenhed er ikke gået Andreas Henkes næse og ører forbi. Han er overborgmester i Halberstadt og sidder i bestyrelsen for orgelpjektet.

– Vi har tusinder af besøgende hvert år, der lader sig drage og inspirere af værkets klanglige og rumlige atmosfære. På den måde er Cageprojektet vigtigt for turismen i Halberstadt. Men projektets budskab er mindst lige så vigtigt for os: At man bevidst reflekterer over, hvad der styrer vores liv, hvad vi er afhængige af, hvad der giver os takt og rytme i livet, siger borgmesteren.

– Ikke mindst unge mennesker får tudet ørerne fulde af, at 'højere, hurtigere, længere' er de vigtigste succesparametre i livet. Her kan 'As SLOW as Possible' måske hjælpe os med at komme ned i gear i vores liv, hjælpe os med at opdage langsomheden og opleve en mere bevidst iagttagelse af vores omverden.

At værket faktisk rykker ved tilhørernes bevidsthed, er også Rainer O. Neugebauers erfaring.

– På en måde er det jo et revolutionært pro-

jekt. Det smadrer vores almindelige tidsopfattelse og konfronterer os med vores dødelighed. Det varer 60 år, før min yndlingspibe igen vil klinge. Så gammel bliver jeg ikke. Det giver mig ro. Det går videre uden mig.

Selv er han med egne ord 'rygende ateist', men alligevel får det gamle kirkerum for professor Neugebauer en helt ny, nærmest religiøs dimension:

– Det er jo et ultimativt projekt for fred og håb. Og tro på, at menneskeheden vil pleje og værne om det her. At vi tør tænke os ind i fremtiden.

Men hvad nu, hvis værket ikke bliver opført til ende. Hvis oversvømmelser, atomkrig eller almindelig ligegyldighed sætter en stopper for orgelløjerne i fx 2091, 2316 eller 2589?

– Den der med ligegyldighed vil være lidt svært at sluge.

Men jeg kan godt leve med tanken om, at det en dag er slut før tid, siger professoren og sukker ordet 'penge'.

– Vi lider af permanent pengemangel til fx renovering og nye piber. Derfor må vi af og

til improvisere. Det giver på den anden side en 'tilfældets musik' i værket. Det ville glæde John Cage. Han ville altid høre det, han aldrig havde hørt før, det uforudsigelige. Han var altid radikal, men aldrig konsekvent. Jeg tror, han ville elske det. ◀◀

Kunstværker, der overskrider hele historiske epoker, kaldes transepokale værker

TILFÆLDETS MESTER

- ▶ John Cages døde i 1992, men i sit 80-årige liv oplevede han at blive en af det 20. århundredes vigtigste avantgardekomponister.
- ▶ Han er især kendt for sine musikalske happenings, hvor han efter strenge forskrifter lader tilfældet råde – fx en koncert bestående af 4.33 minutters stilhed, eller en klaverkoncert, hvor pianisten starter med at strø skruer på strengene, før det går løs.
- ▶ John Cage havde en forkærlighed for toner uden intentioner. Som da han engang i sin lejlighed på 6th Avenue i New York saligt udtalte: 'Hvis du hører Mozart eller Beethoven, lyder det altid ens. Trafik derimod lyder hele tiden anderledes'.

ANDRE LANGE VÆRKER

- ▶ 'Long Now Foundation' i USA har tænkt menneskets kulturhistorie på den helt lange bane og blandt andet startet et ur, der skal drives de næste 10.000 år på vedvarende energi.
- ▶ Siden 1930'erne har australske forskere eksperimenteret med at lade det seje, oliebaserede materiale bitumen dryppe igennem en lille tragt. Hidtil er der cirka hver 10. år faldet en dråbe i eksperimentet, der har større æstetisk end videnskabelig betydning.
- ▶ Den 31. december 1999 startede det computerstyrede musikstykke 'Long Player' i Trinity Buoy Wharf i London. Efter planen skal det spille uden gentagelse i 1.000 år – derefter loops musikken.